

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Odpril
roke.....
odpril
srce,

LETNIK X. VOLUME X.

TORONTO, 1. OKTOBER, 1959

STEVILKA 10 — NUMBER 10

Opazke ob robu

Premalo časa je poteklo, da bi bilo mogoče kolikor toliko zavestno oceniti pomembnost Hruščevega obiska v ZDA. Težava je toliko večja, ker dopuščamo marksiistično dialektiko poljubno spreminjati črno v belo in belo v črno, če komunističnim oblastnikom to služi.

V kolikor niso poedine opazke že omenjene v drugih delih lista, naj nanižemo še nekaj opomb, ki se nam zde značilne za celotno potovanje in reakcijo nanj:

Hruščev je gotovo dosegel glavni namen svojega potovanja — postal je "salonsfaghi", odprta so mu bila vrata v vse najvišje plasti zapaden družbe. Njegove slike ob predsedniku ZDA se širijo po vsem komunističnem svetu, zlasti po državah, ki trpe pod sovjetskim jarmom ne samo kot pod komunističnim režimom, ki ga večina odklanja, ampak tudi kot pod tujerodnim režimom, ki zavira njih narodni razvoj — vsem tuj naj bi ta obisk dokazal ponovno, da je upanje na kakršno koli pomoč Zapada jalovo. Čeprav je res, da je treba v interesu miru ohranjati stike tudi s komunističnimi režimi in njihovimi predstavniki, je bilo povabilo in sprejem Hruščeva dejanje, ki pomeni mrzel poliv na vse tleče iskre upanja v srcih milijonov sodobnih sužnjev. Kdor spremlja zgodovino komunizma, pa lahko iz izkustva tudi ve, da porabljajo komunistični taktiki vse miroljubne poteze samo za en namen: da utrdijo svoje osvojene postojanke in se pripravijo na nova osvajanja.

Da je veljalo Hruščevo potovanje predvsem utrditvi njegovega in strankinega položaja doma in pri satelitih, dokazujejo tudi zlagana poročila v sovjetskem radiju in tisku o valovih navdušenja, ki so orili v nebo ob njegovem prihodu v ZDA.

Neki časnikar je dobro pripomnil, da se je tovariš Hruščev očitno bolj počutil med milijonarji kot med delavci. Morda se jim je celo zahvalil za pomoč, ki so jo ameriški kapitalisti nudili komunistom ob začetku komunistične revolucije? Vsekakor je bilo značilno, da so se vsi veliki kapitalisti tepli za čast priti v kar najožji stik s Hruščevim, od 29 izvoljenih vrhovnih predstavnikov delavcev pa se je udeležilo banketa samo 7 in še ti so izmenjali s tovarišem precej ostrih besedi.

Hruščev je šel v svoji igri celo tako daleč, da je izjavil pripravljeno prispeči na sv. pismo, da so imeli sovjetski znanstveniki pri streljanju na lunu samo en ponesrečen poizkus, do čim so bili angleški viri, ki so ves čas bili za večje popuščanje Sovjetom kot Amerikanci, toliko pošteni, da so potrdili pravilnost Nixonove izjave, da so imeli Sovjeti pred uspehom tri neuspele poizkuse. Za zapadne teličke je Hruščev citiral tudi sv. pismo kot zagovornika komunizma proti kapitalizmu, češ da je Kristus izgnal prekupčevalce iz templja, toda odklonil je Eisenhowerjevo povabilo, naj bi se udeležil tudi božje službe v cerkvi.

Hruščev je svoj obisk in ameriško gostoljubnost temeljito izrazil za propagando za komunizem in ne samo to — šel je celo tako daleč, da je v raznih oblikah ponovil svojo nedavno grožnjo — "pokopali vas bomo". In našel, je celo tepe, ki so svojemu grobokopcu plaskali!

Poleg dokajšnje odkritosti o končnih ciljih komunizma, ki jih je sicer previdno zavil v evolucionizem, v naravni razvoj do-

MIRKO KUNCIC

POSŁANSTVO SLOVENSKE BESEDE

(Ponatis iz Slovenske poti)

(NADALJEVANJE)

Poglavje o nehotem humorju

Kako si belgrajski jezikovni strokovnjaki zamišljajo odpravo slovensčine? Hudo enostavno: slovenske knjige bodo pač romale na grnado, kot v srednjem veku coprnice, nekaj najznačilnejših izmed njih pa bodo spravili v muzej. Prešerna se ne da kar tako potisniti v kot, zato bo vsaj skromen izbor njegovih pesmi treba pojugoslovaniti. Kot vzorec, kako se dajo njegove pesmi kleno pojugoslovaniti ozir. posrbohrvatiti, bo bržkone služil umotvor srbskega pesnika (škoda, da nam je ime ušlo iz spomina!), ki je pred dvema desetletjema Prešernov verz.

Ko brez miru okrog divjam, prijat'li vprašajo-me: Kam? take fantovske korajžno zadrajnal!

Pitajo me svi sigurno: Kamo juriš tako žurno?

Tudi slovenska narodna pesem je poleg leposlovne v nevarnosti, da izgine s površja zemlje. Ali ne bi kazalo razpisati nagradni natečaj za najbolj uspele posrbohrvatitve nekaterih najlepših narodnih pesmi? Dvanajsta ura bije! Tako bi ohranili poznim potomcem vsaj melodije, ko bo že slovensko besedilo šlo po gobe.... Avtor tega članka si že bel glavo, kako bi v enotem jugoslovanski jezik dostojno prevedel pesem:

Slovenec sem, Slovenec čem ostati,

rodila mene je slovenska mati.

Ali ono večno lepo:

Mi Slovenci vinca ne prodamo,

ker ga sami dobro piti znamo

Kot je Vinko Brumen v svojem članku "Kako je z našo kulturo?" omenil, je angleški antropolog Galton izračunal, da en genij pride nekako na milijon prebivalcev. V časnikarskem in knjižnem jeziku govorimo o Pre-

šernovem geniju, Cankarjevem geniju in Plečnikovem geniju. Naš narod bi potemtakem imel tri genije na nekaj več kot milijon duš. Vzporedno temu bi srbski narod, ki šteje skoraj sedem milijonov duš, moral imeti že osemnajst genijev. In koliko jih ima? Na to vprašanje je neki hrvaški intelektualec žolčno odgovoril: "Pitaj ti samo beograjsku čaršiju — ova ti ima genijev na vsaki prst deset!"

In res: če se spustiš v diskusijo s srpskim intelektualcem, ti bo vedel povedati čuda o srbski kulturi. Slovenska kultura zanj komajda eksistira....

Teško je človeku ohraniti resnobo in stvarno vzeti v pretres sporno problematiko — ko je pa med našimi vrliimi južnimi brati toliko zdravega humorja. Res da ta humor ni hoten, ni prostovoljen, ni spontan; pa kdo bi mu filozofsko pretipaval obisti! Tudi govornik, ki sredi najognevitejšega zagona proti svoji volji kihne, nam pričara droben nasmešek na obraz. Humor je humor, prostovoljen ali ne. Če je posrečen, nas spravi v dobro voljo, ker je pač posrečen: če ni posrečen, se muzamo, ker strelja mimo cilja! In humor naših južnih bratov le prečestokrat strelja mimo cilja....

Na primer! Da zastavimo balcunskemu "humorju" tipično-poljudno-primitivno vprašanje: S čem se je pregrešil, kaj veže slovenskega Janeza v irihastih hlačah in z gamsovimi čopom za klobukom na nevesto, bojevitoma Amaconko "tam zaturskim gričem", da bi moral svoje žive dni delati pokoro, prenašati zakonski jarem in odbijati invazijo "letečih krožnikov" iz njenih nežnih rok na svoj razum? "Krvno, sorodstvo! bo zaorilo

iz grl integralnih Jugoslovanov.

Zmota! Srbski episkop Dionizij jih bo poučil, da je v sivi davnini obstojala ogromna srbska država, neki Srbstan — v Aziji in da je število Srbov pressegalo več sto milijonov....

Komur ta argumentacija srbske veličine, zakoreninjene v Aziji, ne zadostuje, naj odpre knjigo "Fragmenti srpske istorije", ki jo je leta 1872 napisal srbski zgodovinar Miloš Milojevič. Takole z neizprosno resnicoljubnostjo poje slavo svojemu rodu in imenu:

"Prvi pohod srbskih plemen je bil izzvan s pritiskom Kitajcev, s katerimi so se Srbi neprekinjeno borili 4 do 5 tisoč let. Po svojem prihodu iz Sibirije so Srbi naselili ozemlje okoli Azovskega morja, Kaspijskega morja in Črnega morja, dalje Armenijo, Rusijo in Nemčijo, deloma tudi Švedsko, Belgijo in Francijo. Drugi del srbskega naroda je bil potisnjen proti Mali Aziji, od koder je prišel na Balkan in ga aselil. Odondod se je razširil proti Avstriji, Italiji in Nemčiji. Tretji del srbskega naroda je bil potisnjen proti Indiji, od koder je prišel v Afriko, od tod pa delno v Španijo. Dejstvo je, da so Srbi nekoč imeli naseljeno vso Azijo, dokazuje, da so tam živeli kot neodvisem in svobodem narod."

Drugi srbski zgodovinar z značilnim imenom Sime Luka Lazič je 22 let pozneje, t.j. leta 1894, izdal knjigo pod naslovom "Srbija u prošlosti". Odkrijmo še ta zastor slavne srbske zgodovine. Takole jo Sime Luka Lazič povzduje do nebes: "Srbski narod je največji na zemlji. Srbski narod je najmočnejši na svetu. On je neizčrpan bogat in njegove meje nimajo konca. Srbski narod je naselil vso Evropo, Azijo in Afriko (Severno Ameriko je gospod Lazič verjetno pozabil omeniti; op. pisar). Srbski narod je postavil Babilonski stolp (!). Srbskemu narodu bi dejansko moral biti podložen ves svet!"

Historiki, arheologi in antropologi, ki jim ti dve zgodovinski knjigi prideta v roke, se bodo morali resno pogledati v študij, ali se ni že tudi po žilah svetopisemskega očaka Abrahama in Noeta pretakala plemenita srbska kri....

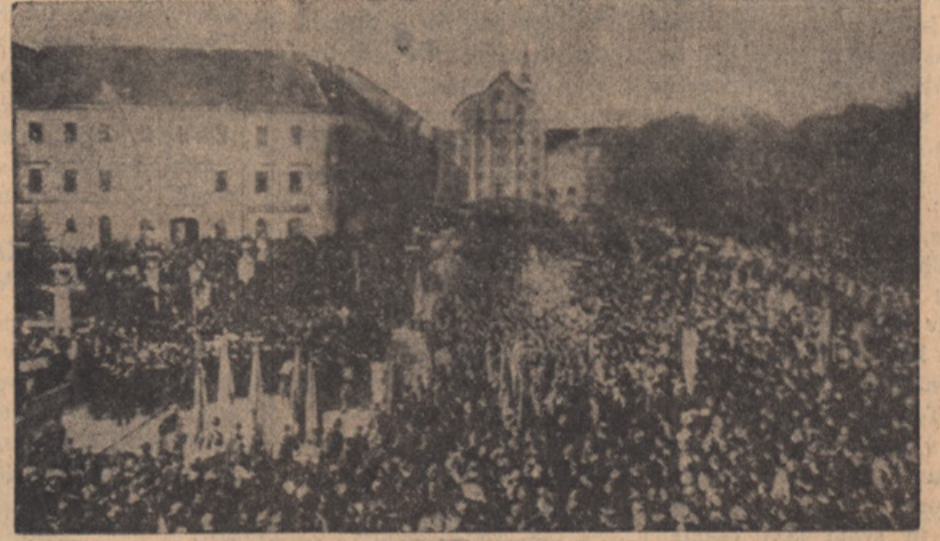
Velesrbski šovinizem? Velesrbska megalomanija? Ne. Humor, nehoten sicer, a vendar pristen, žlahten, otroško prisrčen humor. Vse je v njem: bujna fantazija, orientalska barvitost, pavilhovska grotesknost, kljukčevska burlesknost in ljubke arabeske iz pravljice "Tisoč in ena noč"....

Krvno sorodstvo na podlagi navedenih zgodovinskih virov potemtakem ni tista silnica, ki bi opravičevala podrejeni odnos Slovencev do Srbov, kajti niti naše skromne slovenske žlahte ne segajo tako daleč, da bi mogli tudi prebivalce močnejše Azije in Afrike predstaviti svetu kot svoje krvne brate....

Zivopisani mozak Jugoslovanskih dežel

Kaj nas potem še veže na jugoslovansko idejo? Enotni tip narodne glasbe?

V svojem eseju "Problemi jugoslovanskega zedinjenja" v tretji številki "Slobodne Jugoslavije" iz leta 1955 Ivo Vadjal ki mu je sicer zedinjena Jugoslavija največji ideal, podčrtava, da se večji del slovenskih romantičnih in otožnih pesmi "za las približa čeških, slovaškim, polj-

29. oktobra 1918 so Slovenci v Ljubljani in drugod slovesno slavili zlom tisočletnega nemškega jarma. Končni cilj slovenskega narodno političnega programa pa še vedno čaka uresničitve. Združimo vse svoje sile, da se bo kar najprej uresničil — na svoji zemlji svoj gospod.

skim in celo litvanskim narodnim pesmim", medtem ko n. pr. "absorbira slavonska pesem madžarske ci ganske glasbene elemente, katerih vpliv se čuti zlasti v Vojvodini, a se nikakor ne zlije z njimi, temveč predstavlja slejkoprej prvo postojanko tistega glasbenega sveta, ki se nato nepretrgoma nadaljuje preko Srbije in doseže na naših tleh najbolj tipičen izraz v macedonski pesmi, tako zelo slični grški. To je glasbeni svet, ki se onstran naših nadaljuje ne le v Grčiji temveč po vsem Bližnjem Vzhodu in ki je slovenskemu glasbenemu uesu že skoraj nerazumljiv, da ne rečem neprijeten. Slejkoprej ohrani svojo otonost, toda v monotonem tipu sozvočja, ki ga v najbolj rudimentarni, a hkrati tudi najbolj tipični obliki najdemo v arabski glasbi...."

Primesi vsemogocih neevropskih slovenskemu srcu in sluhu tako tujih elementov v srbski narodni pesmi so torej nesporno dognane. Ko je avtor tega članka nedavno prislunil značilnim enoličnim popevkam v radiu, se je razveselil: "Jugoslovanska ura! Srbskim popevkam bodo gotovo sledile kake slovenske". A kako se je zavzel, ko so monotone popevke izzvenele in je radijski napovedovalec suho povedal: "Poslušali ste — turško oddajo!" Sličnost med srbsko in turško narodno pesmijo je naravnost frapantna....

Kaj imamo potem še sorodnega z brati ob Donavi?

"Različnost jugoslovanskih narodov po svojem značaju, po svojem načinu življenja in po svoji kulturi zasledimo brez težave tudi na vseh drugih poljih", piše Ivo Vadjal dalje. "Nespametno bi bilo zakrivati si oči pred dejstvom; ne računati s tem bi pomnilo zidati stavbo na pesek. To je bila v veliki meri napaka predvojne Jugoslavije, ki dejstva različnosti ni dosti jemala v poštev in zato le prečesto — v dobri veri — (?) zagrešila nasilstvo nad naravo, na ta način budila odpor in nudila hrano centrifugalnim silam".

Priznamo Ivo Vadjalu — izjemo nekaterih olepsic —, da je skušal podati objektivne prezre klavnega razdobja jugoslovanske zgodovine, ko so centralistični mogotci od temelja razrahljali državno stavbo in poželi v nekaj dneh, kar so sejali dolga leta. Gibalo njihove državniške modrosti ni bilo poslanstvo ljubezni, narodne strpnosti, demokratskih svobodčin, priznanje treh samobitnih narodov. Bila je politika nasilnega stapljanja na eni strani ter politika razdora, odtujenja, sovraštva na drugi strani. Nad vso to našo mizerijo je v sodobi dvoglavega orla našopirje prežal velesrbski duh....

"Srbijanska stran je smatrala Jugoslavijo kot svojo tvorbo in

bila zato prežeta z nezaupanjem napram vsemu, kar je bilo 'prečansko', piše Ivo Vadjal dalje. "Bilo je nemogoče sestaviti vladno, v kateri ne bi Srbi zavzemali vse najvažnejše položaje. Za dosego cilja so se uporabljale metode prelisičevanja in nasilstva. Živopisanemu mozaiku jugoslovanskih dežel se je nadedla centralistična ustava, kar ni moglo ostati brez odpora.... Slovenci nismo bili in nismo nikakoli svetniki, toda naše ljudstvo in naši politiki so se ustrašili nebrzdane politične pokvarjenosti, ki se je širila k nam z juga in kmalu se je ustvaril izraz 'balkanizacija', ki je pomenila poslošenje moralna zavrnena politične prakse, prihajajoče predvsem s strani srbske vodilne plasti.... En sam

Prehrana v Kanadi

Poljedelsko ministrstvo je izdalo majhno knjižico "Our Food Costs", v kateri primerjajo stroške prehrane nekdanj in sedaj. Gospodarstveniki so ugotovili, da pojedo Kanadčani danes znatno manj krompirja in kruha kot v preteklosti in v celoti porabijo manjši odstotek zaslužka za hrano kot prej. Hrana se je sicer znatno podražila — ista količina iste skupine hrane je stala v letih 1935—39 \$10.—, \$20.— v letih 1948—50 in \$25.— leta 1958, toda zaslužek se je dvignil še bolj.

Naslednja tabela kaže, koliko različne hrane je bilo mogoče kupiti s povprečnim zaslužkom ene ure:

	1948-50	1957
hlekov kruha	6.8	7.5
kvartov mleka	5.6	7.2
funtov surovega masla	1.5	2.4
funtov svinjine	1.8	2.6
funtov govedine	1.9	2.3
ducatorov jaje	1.7	2.9

Družinske mezde v Vatikanu

Zahteva po družinskih mezdah je bila vedno ena značilnih točk katoliške socialne filozofije. 1. julija t.l. je papež Janez XXIII odobrila zvišanje in razširitev mezd ter družinskih doklad za laične uslužbence svoje države. Temeljna mezda po 1. juliju znaša 70.000 lir mesečno. Vsak poročen uslužbenec dobiva 10.000 lir za ženo. 18% za vsakega otroka. Dodatki so predvideni tudi za starše, če jih mora uslužbenec vzdrževati. Predvideno je tudi redno višanje plač za 4.5% do 7% vsako drugo leto.

Sv. Jožef — moderniziran

V Lutonu, Angliji, ki je središče angleške avtomobilne industrije, so okrasili pročelje nove cerkve z velikim mozaikom, ki prikazuje sv. Jožefa v sodobni delavski obleki v avtomobilski tovarni na tekočem traku, zaposlenega na avtomobilskem stroju.

človek se je našel, po poreklu Srb, po svoji moralni veličini visoko nad vsemi, ki si je upal povedati resnico, ki je zalučal svoji okolici v obraz, da je prvotni greh srbski greh, greh v prvi vrsti moralnega značaja...."

Ko se Ivo Vadjal v nadaljnem dotakne primerjave sedanje Jugoslavije s prejšnjo, z vso svojo ostrino podčrtava: "...medtem ko ni komunizmu Jugoslavija nič drugega kot zgolj področje, na katerem lahko izvršuje svojo oblast in počenja svoje eksperimente, ne da bi ga nanjo vezalo še kaj drugega, je bila ona predvojni politični generaciji (z redkimi častnimi izjemami) torične nebrzdanih političnih (DALJE NA STRANI 2.)

Cerkev je posvečena sv. Jožefu-Delavcu

Večje sodelovanje med delavci in podjetniki

Izjava katoliških škofov Kanade za praznik dela poziva delavce in podjetnike, naj ne izrabljajo nagradne družbene sile za medsebojno borbo, temveč naj v povečani meri sodeluje za boljše doseganje ciljev občje blaginje.

Študijski dnevi v Sudburyju

Angleško govoreči Kanadčani bodo imeli letošnje 7. letno zborovanje Catholic Social Life Conference, ki odgovarja francoskim socialnim tednom, v Sudburyju od 9. do 11. oktobra v Marymount kolegiju.

Osnrednji predmet bo družinski apostolat.

Konferenca se bo predvidoma udeležilo nad 1000 škofov, duhovnikov in laikov. Navzoči bodo vsi škofje angleško govorečih škofij s kardinalom McGuiganom iz Toronta na čelu, ki je častni predsednik konference.

Molitve v Washingtonu

Za obisk Hruščeva v Washingtonu je izdala Washingtonska nadškofija posebne podobice z molitvijo za mir in svobodo. Intencije: 1) Pravični mir na svetu, 2) svoboda zasužnjenim narodom, 3) spreobrnjenje ruskega naroda.

Modra armada v Toronto

13. oktobra ob pol osmih zvečer bo organizirala Modra armada spravno uro molitve v Torontu v cerkvi Fatimske Marije za spreobrnitev Hruščeva.

OBVESTILO

Vsled pomanjkanja prostora bo nadaljevanje članka g. E. Gobca "Smrt ali življenje" objavljeno v prihodnji številki!

UREDNIK

POSŁANSTVO SLOVENSKE BESEDE

(Nadaljevanje prve stran 1.)

strasti, osebnih in klikarskih ambicij, egoizma in materializma".

In do kašnega zaključka se povzpne Ivo Vadjnal, ko nam v svojem eseju naniza kopico negativnih lastnosti vodilne plasti srbskega naroda, obsodi predvno nacionalistično Jugoslavijo v celoti in nam s svojo argumentacijo tako jasno predoči, da sta slovenstvo in srbstvo dva povsem različna svetova?

Takole kljub vsemu utemeljuje zlitje slovenskega ozemlja s srbskim: "Jugoslavija je ne le najboljša, temveč edina garancija naših interesov napram zunanjemu svetu. Ta kategorični imperativ občutimo najakutneje na svoji koži Slovenci, ki se nahajamo na najbolj eksponiranem mestu. Tekom zgodovine smo izgubili v prid severnim, zapadnim in tudi vzhodnim sosedom (Madžarom) toliko svojega ozemlja in svoje krvi (Koliko tega ozemlja in krvi smo Slovenci izgubili pod "varuštvo bratov Srbov", Ivo Vadjnal ne pove; op. p.), da bi vsaka nadaljnja izguba še spravila v nevarnost naš obstoj kot narod. Nasprotno se nam v tem pogledu ni prav ničesar bati od svojih jugoslovanskih sosedov..."

Vprašamo gospoda Ivo Vadjnala in vse tiste, ki še kar do onemoglosti vrte hreščeco politično lajno o "srbskem varuštvo slovenskih meja in slovenskih interesov":

Kdaj se bodo rodili in kdo nam je porok, da se bodo sploh rodili bodoči politični in kulturni krmarji v Belgradu, ki bodo kazali znake popolne notranje preobrazbe in preorientacije, krmarji, ki bodo slovenskemu hlapcu Jerneju drugače krojili pravico, kot so jo njihovi pokvarjeni predniki in sedanjiki? Kar svetniški bodo morali biti v svojem etosu in askazi: vzorni pošteni, kremeniti značaji, blage duše, prekaljeni demokrati, resnični pisarnarji, predvsem pa nesebični sosedje, ki ne bodo svojevoljno prestavljali mejnikov svojih političnih, kulturnih in gospodarskih ambicij. Naj nam Ivo Vadjnal ne zameri, toda v to čudežno rojstvo bodočih srbskih blagovestnikov Slovenci in verujemo! Vsaka federacija ali konfederacija, naj bi bila na papirju še tako milozvočna, bi se zmerom znova izpremenila v neomejeno oblast Belgrada nad Slovenci in Hrvatji.

Iz Vadjnalovega globokoumnega preišetavanja jugoslovanske problematike tudi ni razvidno, kaj nam bi koristilo vse varuštvo klavnega ostanka slovenskih meja s strani "hrabre srbske vojske" — ko nas pa v okrilju teh meja ne bi bilo več! Ko bi se slovenska govornica potopila v vesoljni molk. Ko bi se po naši slovenski zemlji razlegale le še žlahtne balkanske kletvice, o katerih je nedavno "Argentinesche Tageblatt" pisal, da frivolnejših nima noben narod na svetu, in monotone srbske gularske pesmi, ki so — vsaj nekatere, kakor poudarja Ivo Vadjnal na strani 9 svojega eseja — "slovenskemu glasbenemu okusu skoraj zoprne". Njegovo utemeljevanje, da bi morali biti Slovenci kljub vsemu srečni v objemu bratskega srbskega naroda, je podobno obešenjaškemu dovtipu in groteskni basni o mački in miški. S sladkimi besedami je prekanjena mačka vabila osirotelo mlado miško k sebi: "Ljuba miška, zlata miška, pojdi sem! Druge mačke so grde, druge mačke so hudobne — jaz te bom varovala." In je navna miška divjeradostna planila svoji novi mami v objem in — kaj bi še pravili!

Verska strpnost? Gospodarski interesi? Kontrasti na kulturnem in političnem področju med slovenstvom in srbstvom so tako otipljivi, da ne bi potrebovali nobenih dokumentov in argumentov več. In kakšni so izgledi Sloven-

To in ono iz Slovenije

TOMOS BO DELAL TUDI AVTOMOBILE

Tomos in Citroen sta podpisali petletni dogovor, po katerem bo tovarna Tomos ne samo v licenci, ampak v sodelovanju s tovarno Citroen izdelovala manjše osebne avtomobile ter manjše poltovornike. Osebni avtomobil bo razvijal ob potrošnji 5 litrov bencina hitrost 90 km/h.

Proizvodnja bo potekala po skupnem načrtu ta, da bo določene dele dobavljala francoska tovarna Tomosu, medtem ko bo Tomos prav tako izdeloval za Citroen druge sestavne dele tega vozila. (Dogovor, ki sta ga sklenili tovarni, je zelo ugoden zaradi prihranka deviz).

Po načrtu in pripravah, ki so že v teku, lahko pričakujemo, da bodo osebni avtomobili začeli prihajati iz Tomosa prihodnjo pomlad.

MESTO VELENJE

Za 3400 delavcev in uslužbencev v velenjskem rudniku so od leta 1953 do danes zgradili rudarsko stanovanjsko naselje sestojee iz skoraj 100 novih objektov s 1830 stanovanji. Kakor poroča dnevnik "Delo", naj bi Velenje ne

cevo kot katoliškega naroda v sožitju s pravoslavni Srbi? Skladno sodelovanje treh veroizpovedi — katoliške, pravoslavne in mohamedanske — vidi Ivo Vadjnal v svojem eseju v tako rožnatih barvah, da mu je vsak skepticizem "smešnejši od Don Kihota".

In kaj nam kaže življenjska stvarnost? Da pereče vprašanje verske tolerance v Jugoslaviji dejansko eksistira. Da slovenski narod v teku stoletij — če bi bil melkužen, kolebav, neodporen — pod pritiskom Belgrada ne bi izgubil samo svoje govornice, svoje narodne samobitnosti, narveč tudi svoje vero.

Dvomimo, da se v slovenskih katoliških vrstah še nahaja kdo, ki se vdaja prelepim iluzijam, da se bo izpolnilo, kar je pokojni vladika dr. Jeglič ob rojstvu Jugoslavije (ko so ga opozorili na nevarnost pravoslavja) preroško napovedal: "Jih bomo pa izpreobrnil, jih bomo pa izpreobrnil!" Iz matičnih knjig je razvidno, da je od postanka Jugoslavije do danes že nekaj sto tisoč katoliških Hrvatov in Slovencev prestopilo v pravoslavje, medtem ko pisu ni znan noben primer, da bi — vsaj v Sloveniji — kak Srb prestopil v katoliško vero!

Razočaran nad tem in še marsičem, je pokojni vladika dr. Jeglič zadnje mesece svojega življenja v Stični ves zagrenjen zvikljal: "Kam smo pripeljali svoj narod, kam smo pripeljali svoj narod!" Do skrajnosti resnično ljuben in pošten kakor je bil, je veliki pokojnik odkrito priznal, da se je vsaj v tem pogledu bridko zmotil.....

Verska strpnost? Komu od strajče generacije niso v spominu časi konkordata, ko so fanični srbski popje v demonstrativnem obhodu po Belgradu kar s križi mlatili okoli sebe po drugovercih? In komur ta dokaz verske nestrpnosti ne zadostuje, naj vzame v roko "Ameriški Srbobran", ki v svoji številki od 30. junija 1956 Vatikanu takole poje lovite:

"Od časa sv. Save do današnjih dni vatičanska kurija vodi oster boj proti Srbom samo zato, ker so Srbi ostali zvesti Kristusovemu nauku in zato, ker Srbi hočejo imeti svobodno in demokratsko upravljanje Cerkev s Kristusom na čelu. — Sedem stoletij že Vatikan pretkano vodi boj proti pravoslavju in srbskemu narodu. Pobijal je, zažgal žive ljudi, jih nasilno pokatoličnil, našil srbske cerve in samostane (!), si osvojil cele vasi in z otroki teh Srbov zastrupljal srbskega človeka z namenom, da s tem ubije srbski duh, ki mu je ovira na pohod v Carigrad in na Vzhod".

Ta strupena pišca Vatikanu dovolj zgovorno priča, da ima katoliška Cerkev v pravoslavju

bilo samo industrijsko naselje, ampak bi s časom postalo pravo mesto z možnostjo nastavitve do 35.000 ljudi.

NOVE LADJE "SPLOŠNE PLOVBE"

"Splošna plovba Piran" ja pred kratkim kupila v Belgiji tri ladje, po 7.760 BRT vsako, ki jim bo dala imena Bled, Bohinj in Bovec. Splošna plovba ima sedaj 12 enot s skupno nosilnostjo 160.000 ton. Ko pa bodo zgrajeni do leta 1961 v puljski ladjedelnici trije veliki tramerji, se bo tonaža ladij Splošne plovice povečala za nadaljnjih 56.000 ton.

PRVA SLOVENSKA SLADKORNA TOVARNA

V Ormožu bodo postavili prvo sladkorno tovarno v Sloveniji, ki bo začela obratovati v dveh letih. V načrtih je letna predelava 150.000 ton sladkorne pese in proizvodnja 20.000 ton sladkorja in 25.000 ton stranskih proizvodov.

POSTOJSKA JAMA

V prvem polletju letošnjega leta je obiskala Postojnsko jamo 143.782 gostov, med njimi 57.381

inozemcev. V primerjavi z lanskim letom se je povečalo število angleških gostov za 65%, italijanskih za 63% (bilo jih je 6700), zahodnonemških za 53% (15000), avstrijskih za 40% (17.000), francoskih za 32% in skandinavskih za 18%.

UMRL JE PAVEL GOLJA

Dne 17. avgusta je umrl v Ljubljani pesnik in mladinski dramatik Pavel Golja. Njegova glavna dela so: pesniške zbirke "Pesmi o zlatolaskah", "Večerna pesmarica", "Izbrane pesmi", mladinski igri "Petrekove poslednje sanje" in "Sneguljica". Pokojnik je bil član Slovenske Akademije znanosti in umetnosti, ravnatelj Ljubljanske Operne in nazadnje upravnik ljubljanske Drame.

"POD SVOBODNIM SONCEM" V ESPERANTU

Na Švedskem bo v kratkem izšel Finžgarjev roman "Pod svobodnim soncem" v esperantu. Prevedel ga je slovenski esperantist Damjan Vahen.

• Skoraj milijardo kWh električne energije je porabila Slovenija v prvih šestih mesecih letošnjega leta. To je za skoraj 6% večja poraba kot je bila lani v prvem polletju.

Veslarska strategija

Narščajoče gospodarsko izjemajne in zahteva po likvidaciji slovenskega jezika nista edini atentat na suverenost našega naroda. Prvaki belgrajske kulturne in politične čaršije so sprožili generalno ofenzivo na vseh področjih. Na stotine srbskih družin so naselili po slovenskih krajih, tako o okolici Maribora na Stajerskem, v okolici Kranja na Gorenjskem in drugod. Strategični klini v osrčje Slovenije! Namen je prozoren: pospešiti proces asimilacije pri koreninah samih, vključiti naš narod v enotno veslarsko telo. Ta načrt ima v sebi znake peklenškega cinizma.

Z naseljevanjem svojerodcev na slovenskih tleh naj bi mi sčasoma izgubili vse, Srbi pa ničesar: ne svojega imena, ne svoje individualnosti. Enotna jugoslovanska "nacija" v praksi namreč ne bi bila ničesar drugega kot ozemeljska in številčna pomnožitev veslarskega. Tako se je vprav ta "budni varuh naših meja in naših interesov" spremenil v vampirja, ki se je zagrizel v našo srčno žilo in nam pije kri...

Če bo šlo s pospešenim tempom dalje, ni daleč čas, ko bo slovenski narod v Jugoslaviji politično in stopnjo narodne manjšine in se bo moral kot bratje onstran Karavank in v Primorju boriti za vsako ped svoje zemlje, za vsako drobtinico svoje kulture, za vsako kapljo svoje krvi, za vsako besedo svojega rodu.

Da bi se vdajali malodušju? Da bi prepevali nagrobne žalostinke? Da bi pisali nekrolog narodu, ki mu strežejo po življenju — pa nikoli umrl ne bo?

Ko bo mera potrpljenja polna, bo naš človek dvigil glavo. Poveznil si bo klobuk postrani, udaril ob mizo in po stari pravdarski navadi robato zakl: "Ne boš, hudič! To je moj svet, moj grunt!"

Narod Prešerna smo. Modrecu-poeta, ki je narodom vsega sveta položil na srce najslajšo božjo zapoved:

Pusti petl mojga slavca, kakor sem mu grlo ustvaril, z njim sem dal mu pesni svoje, drugih ne — le te naj poje.

Narod Cankarja smo. Kladivar-jasnovidca, ki je za vse čase — za preteklost, sedanost in bodočnost — vklesal v granitne skale naših gora svoj plamteči manifest:

"Narod slovenski! Tisoč let krvaviš, izkravael nisi! Narod mehkužneš bi dušo izdihnil in še sveče bi mu ne prižgali, še bilj bi mu ne peli! Ti si pa tisočkrat ranjen, v trpljenju utrjen. Komaj zmaješ z ramenj pod sovražno pestjo in praviš: "Ta burka je stara že tisoč let!"

Mirko Kumčič
(Konec)

PETI MEDNARODNI SEJEM VINA IN VINSKE EMBALAŽE V LJUBLJANI

Dne 27. avgusta so bile na gospodarskem razstavišču v Ljubljani podeljene nagrade za razstavljena vina in vzorce vinske embalaže. Mednarodna komisija je od 97 poslanih vzorcev embalaže ocenila le 42. Razdelila je skupno 28 amfor in 40 diplom, ki so jih od slovenskih podjetij prejela: "Slovenija vino", Ljubljana za "Duc de Slovenie", vinogradniško posestvo Gornja Radgona za "Cuvee reservee", vinogradniška zadruga—Maribor za "Ritosnojčana", vinogradniško posestvo Jeruzalem za steklenico "Sauvignon" in dr.

Kato je predsednik mednarodne komisije za ocenjevanje vin inž. Slavko Dražič razglasil rezultate. Od predloženih 568 vzorcev je bilo 44 odlokljenih. Jugoslavija je dobila 76 zlatih, 191 srebrnih in 27 bronastih kolajni. S tem je daleč prekosila ostale tekmovalce: Avstrijo, Avstralijo, Ciper, Francijo, Grčija, Italijo, Izrael, Mehiko, Južno Afriko, Nemčijo, Portugalsko, Španijo in ZDA. Kakor prejšnja leta, so se najbolj izkazala slovenska podjetja, in sicer: Vinogradniško gospodarstvo Jeruzalem, (7 zlatih, 6 srebrnih), Vinogradniško gospodarstvo Ljutomer (6 zlatih, 4 srebrne), Slovenija vino (9 zlatih), Kmetijsko gospodarstvo Haloze — Ptuj (8 zlatih, 2 srebrni), Vinogradniška zadruga Maribor (9 zlatih, 3 srebrne), idr. Novost v letošnjem ocenjevanju je naslov "Sampion 1959", ki je bil od mednarodne degustacijske komisije podeljen 9 vzorcem.

• Tovarna "Elektrovina" iz Maribora je izvozila svoj 60-tisoči elektromotor. Pred šestimi leti je izvozila prvih 13, potem pa je izvoz stalno naraščal, zlasti še odkar so izdelkom "Elektrovine" priznali na znanem nizozemskem inštitutu odlično kakovost. Letos bo vrednost izvoza dosegla 800.000 dolarjev.

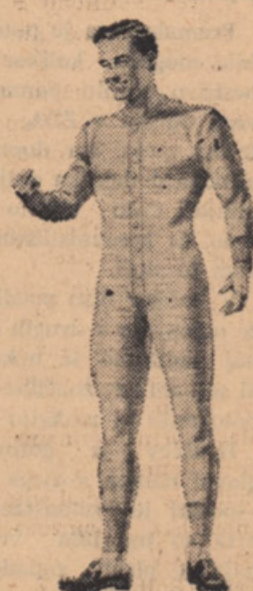
• Kakor poroča športni tednik Polet, izvaža tovarna s športnimi izdelki "Elan" smučič, smučarske palice, kajake in badminton v ZDA, Kanado, Švedsko, Norveško, Nemčijo, Svico in Francijo. (Z Kanade so naročili 4.000 parov smučič.) Za ameriške vo-jake so naročili 7.500 loparjev za

"71" SPODNJE PERILO

Lepo, udobno in varnostno toplo, za svakodnevno uporabo. Se lahko pere. To zimsko perilo je narajeno iz naravnega volnenega tkiva. Popolno zadovoljstvo. Cene zmerne. Nenadkriljiva vrednost spodnjega perila. Dobite lahko v obliki majic, spodnjih hlač ali v celem, za može in fante.

Priznani od 1868

71-F0-7

badminton. Letos pripravila tovarna 35.000 parov smučič, za prihodnje leto pa je povpravanje po 50.000 parih. Tovarna je začela tudi z izdelovanjem motornih čolnov, ki jih bo seveda samo izvažala, saj cena 450 dolarjev ni dosegljiva domačim kupcem.

• "Slovenski vestnik" iz Celovca poroča, da so "neznanci" s pročelja hiše v ulici Gasometergasse št. 10, kjer je sedež slovenskih organizacij v Celovcu, v noči od 15. na 16. avgust razbili dvojezične napise slovenskih ustanov. Gre za napise "Zveza slovenskih organizacij na Koroskem", "Slovenske prosvetna zveze", "Založniške in tiskarske družbe Drava", glasila koroskih Slovencev "Naš vestnik" in slovenske knjigarnice "Naša knjiga". Prvič so razbili Nemci te napise še marca 1957, a do danes policija še ni odkrila nobenega krivca.

• Mariborska tovarna "Metalna" se pripravila na sodelovanje z nemško tovarno "Eickhof". Izde-

lovali bosta transportne naprave za rudnike.

• Za stoletnico prestavitve škofijskega sedeža iz St. Andraža v Labodski dolini na Koroskem v Maribor, so se mariborske župnije prav lepo pripravile. Po vseh župnijah je bil sveti misijon, ki so ga vodili očeteje jezuiti. Misijon je povsod lepo uspel, tudi je bilo precej mladine, kar je posebno zabolelo rdeče poglavarje.

• Obsojen je bil znani duhovnik pri župniji sv. Rešnjega Telesa, čg. Drago Oberžan, ker je prevneto agitiral za udeležbo na misijonu.

• Požar v falksi elektrarni. Kakor znano, obstoja na Dravi pri Fali velika hidrocentrala, katera zalaga z električno energijo tudi dele v Avstriji in na Hrvaškem. Ogenj je nastal v enem od transformatorjev in je zajel okrog 8.000 sodov olja za hlajenje motorjev. Velikanski požar je napravil ogromno škodo.

OHROMITVENE POSLEDICE OTROŠKE PARALIZE

LAHKO PREPREČITE

Resne posledice otroške paralize lahko odstranite in omejite. Ne spuščajte se v nevarnost — Vi dolgujete Vam in Vašim, da se poslužite vrnosti ki jo nudi cepljenje proti otroški paralizii.

Tri injekcije v pravilnem razdobju vam dajo odpornost in zmanjšajo ohromitveno moč bolezni. Od 1955 dalje so bik podeljene 3.004.290 osebam v treh obrakih injekcije. Te so bile dane brezplačno na razpolago Vašim zdravnikom in zdravstvenim uradnikom Ontarijskega odelka za zdravje. V istem času je ohromitvena otroška paraliza skoraj izgila, kar je pripisovati programu masovnega cepljenja.

Zdaj je čas odločitve — poletje in jesen sta glavni sezoni otroške paralize. Organizirajte cepljenje Vaše družine danes.

OD OTROŠKE DOBE DO 40. LETA

Najkritičnejša doba let otroške paralize je od otroške dobe do 40. leta in čez. Važno je za vsakogar da dobi tri injekcije v pravilnih intervalih proti otroški paralizii. Pogovorite se z vašim zdravnikom ali uradnikom zdravstvenega urada.

ONTARIO DEPARTMENT OF HEALTH

Hon. Matthew B. Dymond, M. D.
Minister

MED SLOVENCMI

Toronto

• Hrvatska cerkev posvečena. 6. septembra je kardinal James C. McGuigan posvetil novo cerkev, ki je posvečena Mariji, kraljici Hrvatov. Poslopje je služilo nekoč adventistom, sedaj pa so ga prenovili in preuredili za katoliško cerkev, ki ima prostora za okrog 360 ljudi. Veliko sliko Marije, kraljice Hrvatov, je naslikal Slovenec Anton B. Furlani. Pri posvetitvi sta bila navzoča tudi slovenska duhovnika pred. gg. Anton Vukšinič in dr. Jakob Kolarič, C.M. Nova župnija ima tudi že svojo Hranilnico in posojilnico.

• Nove slovenske knjige v torontski javni knjižnici. Vodstvo torontskih javnih knjižnic sporoča, da je svojo zbirko slovenskih knjig pomnožilo z naslednjimi deli: Bevk, France
Med dvema vojnama.
Defoe, Daniel
Življenje in čudovite pogode pomorsčaka-Robinzona Kruzoa. Gogol, N.V.
Taras Bulba.
Grad, Anton
Angleška nadnica, prva stopnja za I. razred nižjih gimnazij. 1956.

Cleveland

• Zaradi odsotnosti clevelandskega dopisnika bodo sledila poročila v prihodnji številki. Za Dan dela so v Clevelandu zborovali delegati slovenskega državnega gibanja in pa slovenski akademiki. O obojem bomo obširneje poročali v prihodnji številki.

Chicago

• Piknik SNZ. Vreme je sicer prekrizalo račune, toda odbor se je hitro znašel in v naglici improviziral piknik na dvorišču in v pritličju hiše našega predsednika g. Ludvika Jelena. Tona Guštin je zakuril ogenj, dal nanj prašiča, da je pričelo prijeto dražiti nosove g. Jerome Soukal je tudi zasakal rokave in pekel "druge dobrote". Dvorišče je bilo kmalu polno in je zavladalo pravo domače veselje. Nov dokaz, da pri SNZ tudi kljub slabemu vremenu gre vedno vse gladko.

• Plesna prireditev mladine pri Slov. Rad. klubu. Sicer še ni sezona, vendar so člani plesne skupine SRK zavihali rokave in pripravili v znani Tomazinovi dvorani prav prijeten in družaben večer pod naslovom "Noč

v Monte Carlu". Kljub vročini je bilo dosti zabave in so mladi idealisti, ki nas večkrat razveselijo tudi na televizijskem programu, prišli na svoj račun! Se kaj takega, fantje!

• Kruščeva ne bo v Chicago. Kakor je znano, je predsednik Eisenhoyer povabil rdečega tirana na obisk v Ameriko. Po načrtu, ki je bil prvotno objavljen, naj bi Kruščev prišel tudi v Chicago. Našega policijskega načelnika je že bolela glava, kako naj uspešno zavaruje rdečega poglavarja. Iz iskušnje ve, da taki gostje niso nič kaj zaželeni. Nikita je menda to zaustavilo, gotovo sta mu povedala svoja utišena Mikojan in Kozlov. Zbal se je in od daleč pokazal Chicagu figo. Najboljše bi bilo, da bi sploh odpovedal svoj obisk, kajti javnost ne pričakuje nič dobrega od takih le srečanj.

• Spremembe pri fari sv. Stefana. Ni še tako dolgo, ko smo pozdravili pri fari p. Blaža Čemažarja, ko je bil nastavljen za kaplana. Pa so ga predstojniki kmalu premetili in ga poslali v Lemont, kjer bo za profesorja na franciskanki šoli. Mnogo uspehov!

• Proslava 9 letnice Slov. rad. ure bo v soboto 3. oktobra v Wozniak Ballroom, 2530 S. Blue Island Avenue. Odbor je pripravil lepe dobrotke za one, ki bodo segli po srečkah. Igral bo Franci Gradišarjev orkester. Podprimo z udeležbo na tej prireditvi lepe namene Slov. Rad.

VELIKA RAZPRODAJA AVTOMOBILOV
CENE ZNIZANE DO 40%
Na primer: 1955 Dodge Regent \$650
1954 Morris Station Wagon \$450
i.t.d.

V. & M. MOTORS
363 QUEEN STREET WEST, TORONTO

Edino slovensko podjetje v Torontu za nakup in prodajo avtomobilov
Kličite EM. 8-6540 — Vinko Mike

Najlepše domače in svetovne povesti objavlja slovenski ilustrirani mesečnik

POVEST

24 strani velikega formata — Do dvanajst zaključenih povesti v vsaki številki — Popularen romän v nadaljevanjih. Na željo pošljemo mesečnik brezplačno na ogled! Letna naročnina znaša samo \$5.00
Naslov za naročilo:
POVEST
P.O. Box 730, Brandon, Manitoba, Canada

kluba, da se bo slovenska beseda in pesme še dolgo slišala po značilnih valovih v Chicagu in okolici!

TO IN ONO...

• Tajni bančni računi. Da bodo varni za "vsako priliko" imajo komunistični veljaki takozvane "Jugoslavije" tajne bančne račune v inozemstvu in sicer pri Banque Privee de Suisse v Zenevi. S tajnimi računi v tej banki razpolagajo dr. Aleš Baebler, Veljko Vlahovič, Rodoljub Colakovič in Aleksander Rankovič.

RIM

• 15. avgusta so Slovenci v Rimu primerno počastili biserni redovniški jubilej č.m. Terezije Hanzelčič, dolgoletne generalne predstojnice slovenskih šolskih sester.

• Iz tržiske "Demokracije" posnemamo: KAJ PA SLOVENSČINA? je vprašal slovenski književnik Matej Bor na Bledu napovedovalca, ki je napovedal posamezne programske točke v bljeski Kazini samo v srbohrvaščini, nemščini in slabi angleščini. V odgovor je dobil očiitek, da je šovinist. Zato je Bor napisal članek, ki ga je objavilo ljubljansko "Delo", v katerem ugotavlja, da takšno zanemaranje slovensčine ni dopustno, med drugim tudi zato, "ker je politično škodljivo".

THE UNITED WAY

Watson's

Atletske športne spodnje hlače 372

Vsi aktivni moški res cenijo Watsonove atletske spodnje hlače z vsežico in trisernino trebušno oporo. Elastični pas — ki daje nedosegljivo udobnost mišicam. Mojestersko krojenje. Lahke za pranje — likanje nepotrebno. Dolga nošnja. Majice za kombinacijo. W1-8

CARL VIPAVEC
SLOVENSKI ODVETNIK IN NOTAR
278 Bathurst St., Room 4, Toronto, Ont. — EMpire 4-4004

ZDRAMI SE!

"Po komunistični revoluciji je postala jugoslovanska ideja očiščena prerोजना. Delavski razred je ustvaril takšno skupnost jugoslovanskih narodov, v kateri delavni ljudje pod enakimi pogoji, enakimi možnostmi in z enakimi pravicami zavestno oblikujejo socialistične družbene odnose. Ti pa so njej zvezani z nacionalnim vprašanjem in zato je ta dobila v marsicem posevno novo vsebino in novo intenzivnost, ki deluje v smeri njegove negacije v socialistični družbi. V enotnem jugoslovanskem, gospodarskem prostoru so velike razlike v gospodarski razvitenosti posameznih predelov države. Zato lahko socialistična skupnost s pospešenim razvojem gospodarstva zaostalih področij postopno dopolnjuje politično in upravno enakopravnost z gospodarsko enakopravnostjo, ki je pogoj enotnosti jugoslovanskih narodov. Iz te zaostalatosti namreč izvira v določeni meri tudi birokratičen in različni nacionalistični gledanja. Pravilno reševanje teh problemov v naši državi s strani komunistov predstavlja pogoj za pravilno odpravljanje vsemogočih pojavov nacionalizma in šovinizma. Boj socialistične skupnosti proti birokratizmu in proti ostankom buržoaznega nacionalizma temelji na rešitvi, da je Jugoslavija že prerasla v enoten socialističen organizem, ki v sebi razvija, kot specifično obliko družbene zavesti, jugoslovanski socialistični patriotizem." (Iz govora Borisa Kraigherja na VII. kongresu ZKJ)

"Naša pomoč in podpora narodnostnih manjšin za njihove manjšinske pravice nima v prvi vrsti narodnostnega obtežila ampak je predvsem sestavni del našega boja za utrjevanje načel koekzistence in boja proti nasrščenju fašističnih in nacističnih vojnolujkaskih stremiljenj v teh državah." (Mila Marinko na IV. kongresu ZKS)

"Demokracija navaja, da so semoralistični književniki v Beogradu spet otrasti očitkov nekaterih srbskih in liškiških tovarišev, češ da slovenscina ni samostojen jezik in da naj posebiš proces "stapljanja". (Glas SKA VI. 2).

...Enciklopedija francoske zatožbe Larousse prinšaša pregled o jugoslovanski kulturi in književnosti. Avtor zadnjega pregleda Anton Polansčak je v njem obsodil slovensčino da podpira lokalni patriotizem in s tem zadržuje snovanje kulturne enotnosti jugoslovanskega ozemlja. Pravi, da se novejši slovenski literati gredo nacionalne partikulariste katerim

je bil pod Avtrijo slovenski jezik simbol narodnega odpora, sedaj pa se upirajo da bi ga živovali. (Glas SKA VI. 3)

Pariška umetniška revija "Prisne des Arts" se v članku o umetnosti v Jugoslaviji izogiba izrazom slovenska, hrvaška in srbska umetnost in deli umetnosti na tri glavna središča: Beograd, Zagreb in Ljubljana. (Glas SKA VI. 3)

V reviji "Republika" iz Zagreba piše neki Slamnig: "Slovensčini je predvsem umetno ustvarjen jezik. Če v Sloveniji ne bi bilo dovolj močnega kulturnega središča, če ne bi bilo gigantske Prešernove osebnosti bi Slovenci lahko privzeli srbohrvaščino kot svoj književni jezik." (Glas SKA VI. 4)

Zgodovina svetovne literature francoske Encyclopedie Niverselle navaja med literaturami narodov Jugoslavije tudi jugoslovansko književnost, ki se je začela s komunistično revolucijo. Od tu naprej ni več posameznih narodnostnih književnosti. (Glas SKA VI. 6).

"Molite za naš jezik! Danes ne govorimo o ilirstvu in Nemci nam ne sežigajo knjig, pa je huje. Napad prihaja od znotraj. Ob favoriziranju stopitve jugoslovanskih narodov, ki je posledica novega gledanja na narode in njih usodo (Po Kardelju je narod produkt kapitalne dobe in torej anahroničen), se pojavlja vedno močnejše uradno mešanje in enačenje jezikov... Ljudje beže preko meje v svobodo, na njih posetva pa oblasti nasekuje ljudi iz juga države. Znamo si mi primeri na Notranjskem pa tudi okrog Kamnika, ko so cela posetstva v srbskih rokah. Pa ne samo po vaseh, tudi blizu Ljubljane so naseljeni srbski častniki z družinami in dostikrat je slišati več — ali pa vsaj glasjeje — tujo besedo, kakor domačo. Naj nihče ne dvomi da te stvari niso načrtno izpeljane. Preprosti ljudje o tem ne razmišljajo, večino ta sprememba moti zgolj zaradi materialnih vidikov. Intelektualci tudi rdeči ki so se nekoč metali v ogenj za slovensko stvar, molče, kajti taka je "parola od zgoraj", idealizem, tistim ki se boje za jezik, pa se v mnogih primerih meče pesek v oči ker je dejstvo, da eskistirajo v Ljubljani revije za slovenske jezikovne vede, kakršnih prej ni bilo. Ali bo borba teh znanstvenikov mogla zaustaviti ugonabljanje jezika, ki se je pričelo prav v koreninah rasti jezika, to je med kmečkimi ljudstvom, iz katerega je prvilni besedni izraz vedno rastele to je vprašanje. — Bog daj, da gledamo preročno in da bo demokratski

umičevanja jezika in z njim naroda samega, sam v sebi našel smrt." (Iz Evropskega pisma, Glas SKA VI. 10)

Gornji izjavi Borisa Kraigherja in Mihe Marinka ki izražata uradno razmerje novih jugoslovanskih gospodarjev do slovenskega naroda in njegove bodočnosti, navedena dejstva, ki potrjujejo, da se se je to stališče že začelo v praksi izvajati in pisma, ki spričo ne moči naroda doma opozarjajo na ta razvoj nasvo emigracijo, podajajo sliko nove nevarnosti, ki grozi celotnemu slovenskemu narodu. Sekira je namerjena na korenino. V svojem nečloveškem cinizmu so komunisti v imenu razvojnega materializma pripravljali mirno likvidirati dragoceno dediščino, ki si jo je v tisočletni obupni borbi, s krvjo in solzami ohrani slovenski narod. S tem so spučine za verige vse mračne sile ki so že v prvi Jugoslaviji stregle slovenstvu za življenje, le da njih delo v tej smeri nima sedaj samo učinkovitega opravičila temveč celo dogmatično vsposobilo. Mi Slovenci sami pa smo v svoji družini, poleg za znane skupine, ki je prodajala slovenstvo za nasilno uvedbo njih jugo-ali vse-slovanskih privedov — kar ji je obenem prinašalo čisto praktične dobiček nedemokratskega vladanja brez večine — dobili nek drugo skupino rabljev slovenstva, komuniste ki mečeje slovenstvo v zrelo nasilne realizacije svojih krvavih blodenj: jugoslovenske enote v svetovni zvezi breznarodne družbe. Slovenski kulturni delavci doma se upirajo tem nameram in prvi izmed njih je že plačal ta odpor z ječo. Toda zaradi nasilja ki vlada doma, slovenski narod ne more na znotraj učinkovito uveljavljati svojih pravic in je zato dobesedno izročeno na milost in nemilost najbolj nehumanih gospodarjev, kar jih pozna njegova zgodovina.

Ce ima narod doma zvezane roke in zamašena usta, kaj pa mi emigracija? Izgleda, da je glavni emigracije zaradi razočaranja, ki ga je doživela zajelo malodušje in njega posledica brezbriznost pridošev in v bistvu nezadržanih. Vsa prizadevanja idealnih posameznikov ali organiziranih skupin niso morejo v bistvu izpremeniti te slike. Kje se poleg razočaranja še vzroki? Uradni emigrantski politiki, ki se sklicujejo na svoje legitimacije iz domovine in ki majo tudi blagoslov cerkvenih avtoritet (nadaljevanje njih aktivnosti v tej smeri dokazuje, da se niso iz prestanih katastrof naučile nič), oznanjajo emigraciji, da je edino njeno poslanstvo borba proti komunizmu vse ostalo bo čas reševati kasneji. Ker vztrajajo na kontinuiteti Jugoslavije

vežejo s tem problem rešitve domovine na problem zloma celotnega komunizma. Danes pa so v borbi proti komunizmu angažirane vse sile svobodnega sveta, katere ga že do dna poznajo in iščejo najučinkovitejših sredstev, ki so jim v danih razmerah na razpolo, da ga ustavijo in poženejo na stare meje, zato emigracija ne vidi kaj bi v tej smeri mogla pripomoči, razen da že s svojim obstojem opozarja tudi na naš sektor fronte. S tem se snatra odvezano vseh dolžnosti in takorekoč zavrnjeno na pot golih individualno-ekonomskih stremiljenj. Ali oznanjajo ti politiki takko formulacijo "emigrantskega programa zaradi svoje absolutne sterilnosti, visoci na repih oglejnih političnih trah, ker nimajo nobene sposobnosti pogledati v globine narodove duše in tam odkriti tokove, ki gibljejo narodov razvoj in oblikujejo pot v bodočnost; skrbno skrivajoč doma zaudarjajočega mlriča — stari svet —, od katerega se ne morejo ločiti, ali iz strahu za stare državno-politične formacije in kombinacije, ki so jih prejeli kot dediščino in na njih gledajo, ne da bi opazili, da so jim v rokah ostale le kosti, ali zato, da bi udušili vsako politično delo emigracije, ker bi bili sicer s svojih sakrosanktnih monopolnih pozicij potegnjeni v sredo živega vrenja političnih sil, ki bi jih ne mogli več obvladati. Naj bodo motivi še taki ali taki posledice njih za držanja so za razmerje emigracije do domovine in naroda porazne. Pa tudi če bi imeli politično formulo, ki bi vsaj nakazovala možnost rešitve slovenskega naroda iz sedanjih stisk pogledimo kolikšna je njihova vrednost v odličujočih mednarodnih krogih. Dr. Juraj Krnjevič, glavni tajnik HSS je v "Hrvatskem Glasu" z dne 2.2.1958 o tej emigraciji napisal med drugim tole: "Potrebno je predvsem odkrito povedati, da nobena emigracija (mislj sedanja politična zastopstva raznih narodov v emigraciji) nima nikakršnega posebnega upliva na mišljenje vlad velikih narodov. Za to je več razlogov. Prvi je ta, da so v vseh državah Evrope, kjer se po vojni zavladal komunistem pred vojno in neposredno po njej bili na oblasti nedemokratski režimi, zato zapadne demokracije niso te emigracije nikoli upoštevale in jo tokom časa vse manj upoštevaljo, dasi so vse te emigracije protikomunistične. Zapan ne verjame, da bi bile te emigracije sposobne ustvariti v svojih domovinah zdrave politične razmere. Kdor danes govori da bi zapad pustil Tita na cedilu, če bi se vsi hrvaški emigranti politično zedinili ali če bi se sporazumeli Hrvat in Srbi, ta zavestno ali pa nezavestno laže. Amerika in

Anglija sta mišljenja, da bo treba, kadar bo prišlo do zloma komunizma, pri uvajanju demokracije in urejanju splošnih razmer računati z ljudskimi silami in zdravimi političnimi in socialnimi pokreti v domovini ne pa z emigracijo, katero predstavljajo stari nedemokratski režimi in grupe."

Ce prenesemo te ugotovitve na slovensko predstavnstvo v emigraciji, se nam to pokaže v svoji pravi podobi: ne veliko več kot slovenski politični mučej. Ob odkritih besedah moža, ki je sam član enega takih zastopstev, dobe vsa prizadevanja teh politikov po določu upehanih jahačev, ki skušajo s pavilhavsko gesto same sebe držati za las v zraku, medtem ko jim je konj — čas že zdavnaj ušel izpod sedla. Vsem, ki trezno presojajo stvari, je popolnoma jasno da v novih razmerah doma stara politika in nje predstavniki nimajo nobene privlačnosti in nima jo niti najmanjšega izgleda, da bi vse nezadovoljstvo nad nasiljem in vse stremiljenje vreči raz sebe komunistični jarem in — v najnovejšem razvoju — odpor proti uničevanju samobitnosti slovenskega naroda lahko utjeli v svoja jadra, saj predpisujejo stare recepte, ki jim težko preizkušeni narodi ne verjame več. Za domovino je to stari preživel svet, ki je umrl in sicer umrl zato, ker ni imel v sebi več živih, zdravih sokov, ki bi napolnili prazne, izvotljene oblike. Emigracija, ki je nastala kot posledica socialnih prevratov in je s tem le predstavnica starega sveta, je politično mrtva, če ne najde svojega posebnega poslanstva v razmerju do stremiljenj in naravnega razvoja in teženj naroda. Ce se zna emigracija, ki je sicer produkt socialnega pretesa naroda ki pa še svoje razvojne poti ni prehodila do kraja, ugiasiti na strune, ki zvene v globinah narodove duše, tiste, ki odkrivajo skrbno čuvano hrepenenje, njegov tihi cilj, dušno nendar neodjenljivo voljo biti enak z drugimi, takrat lahko postane ta emigracija za narod neprecenljive vrednosti kot njegova glasnica v svetu. S tam se uvrsti med one emigracije, ki so v zgodovini narodov igrale veliko vlogo. S to svojo novo vsebino dobi svoj pomen v očeh tujih vlad, ker se s tem tvrist med politično napredne sile, zagovarjajoč pot naravnega narodovega razvoja in izpolnitve na temelju mednarodne enakosti in pravčnosti.

Slovenski narod je zamudniški. Medtem ko so drugi narodi že zdavnaj dosegli višek svojega razvoja, se slovenski narod, zdecimiran in ohromljen od tisočletne tuje ječe ter politično zakrnel, še vedno bori za svojo končno podobo. Strah, ki mu je skrivil hrbe-

nico, klečeplazjenje, hlapčevstvo, kompleks manjvrednosti, malodušje, ki ga povzroča malostevnost in kot reakcija na to težnja enačiti se s kakšno večjo formacijo in se v sramovanju svoje revščine predstavljati svetu z njo, so spale slovenski narodni značaj. Med zadnjo vojno se je sicer dvignila v narodu samozavest in borbenost: z ene strani so jo, dasi z lažnimi prevezami podžigali komunisti izrabljajoč jo v svoje sebične namene, na drugi strani pa je kot posledica strasne stiske spontano planila na dan kot orodje samoobrambe. Toda, kakor so doma to razgibano borbenost zvona vkovali v okove duhovnega suženjstva in potisnili pod železno peto nasilja tako je na drugi strani v emigraciji ta nova značajna nota zaradi zunanjega poraza in končnega pokolja domobrancev čisto zbledela in so se v malodušju, ki je emigracijo zajelo, stare slabosti v polni meri spet razvile. Kulturno in duhovno stagnacijo, v kateri se je v votlem samodopadenju izživjal kot svetli simbol narodove kulturnosti oboževani vsakovrstni diletantizem brez vsake orientacije in smernic ter ljudsko prosvetarstvo, je razbila Slovenska kulturna akcija s treznimi stvarnimi pogledi visokimi zahtevami, sodobnim naprednim programom, pogumnim nastopom in predano sozaveštnostjo. Tu je emigracija našla svojo duhovno in kulturno orientacijo. V zatoneli politične razmere — vsaka voda, ki stoji prične gniti — pa je potegnila sveža sapa z idejo o samostojni slovenski državi. Ideja, ki jo je po zlomu Jugoslavije formuliral Prof. Lambert Ehrlich je ob reševanju tržackega vprašanja doblila svoj zunanji izraz in v čudnem blesku v očeh Slovencev, ki so z njo prišli prvi v stik, dobila potrdila za življenje. Čutili je bilo, da se je rodila nekaj, kar ne bo nikoli več umrlo. Reakcija onih, ki so imeli politiko v zakupu, je bila nagla. Vse žalostne psihološke posledice suženjstva so izrabljali da bi uničili idejo samo, smesili so jo in bagatelizirali. Angažirali so v obsojanje celo cerkvene autoritete, pritiskali so ji pečat fasizma, nosilce in zagovornike te ideje pa so skušali družabno oromočiti z blatenji in klevetami, označujoč jih za nergače, zdražbarje. Ljudi z vsemogočimi mnoalnimi defekti, pred katerimi so svirali celo otroke. Na drugi strani pa so jih sumničili in celo denuncirali kot komuniste. Storili so vse, kar je bilo v njih moči, da bi idejo uničili, toda s potrpežljivim prenašanjem vseh krivic in udarcev in z vztrajnimi naporii in osebnimi žrtvami počelce se je ideja razširila in začela dobivati vidno in oancno mesto v srcih Slovencev

razsejanih po vsem svetu. Iz te ideje se je izkristaliziralo Gibanje za slovensko državo, ki ima danes v emigraciji edino enoten, jasen narodno-politični program, oprti na naravni razvoj slovenskega naroda. Ta razvoj sam terja od njega končno odločitev in trde preizkušnje pred katere je vedno znova postavljen in ki mu na lastni koži dokazujejo dejstvo, da so narodi brez svojih držav obsojeni na smrt, ga sili k istemu: mora si biti sam o sebi na jasnem in mora se odločiti ali smatra, da ga je po tisočletni borbi in izgubah ostalo toliko, da je to še narod, ki je zmoežen življenja in ki ima v sebi še toliko sili, da si svoje mesto v družini narodov priori, ali pa je le ostanek naroda, ki išče zavetja, da si, kolikor more, podaljša ure, ki so mu štete. Samo dve poti ima pred sabo: priboriti si lastno državo kot izraz končne svojepravnosti, s tem mednarodno priznanje in vso zaščito mednarodno-pravnih teles, ali pa kot notranje vprašanje Jugoslavije degenerirati v neko regionalno in folklorno posebnost. Druge bodočnosti v Jugoslaviji namreč nima, ker Jugoslavija ni bila ustvarjena kot varuhinja nemotenega razvoja vanjo vključenih narodov, ampak kot državna tvorba, ki naj ta balkanski prostor organizira v močno enoto. Ze v svoji koncepciji nosi tako Jugoslavija nevarnost za samobitnost vključenih narodov, to sta dokazali obe dosedANJI realizaciji jugoslovanskega koncepta neglede na različnost njune notranje ureditve. Če hočemo Slovenci kot narod obstati, se moramo v vrsti borb za uveljavitev svojih pravic pripraviti na zadnjo odločilno bitko, za priznanje in uveljavitev svoje suverenosti. V tem programu najde narod doma utelesenje svojih teženj in možnost rešitve iz grozeče nevarnosti, emigraciji pa daje program poslanstvo, vredno trpljenja skozi katerega je šla. V luči tega programa dobe vsa dogajanja čisto drug globok pomen. Pokolj domobrancev ni največji poraz, temveč najdragocenejša narodova žrtve, s krvjo preprojeni temelj svobodnega slovenskega doma; da govorim z jugoslovanskimi termini — slovensko Kosovo. Emigracija ni brodomolstvo, temveč so to po božji volji po svetu razposlani glasniki male Slovenije, ki naj neprestano kličejo svetu: Slovenski narod, zdecimiran in izčrpan, pa prekajlen v trpljenju zahteva svoje pravice, zahteva svoj prostor na soncu! Ne mara na svojem vratu ne tujih ne lastnih krvosov! Emigracija dobi s tem svojo veličino, svojo edinstveno nalogo, ki jo lahko opravi le ona. Ničče si seveda ne predstavlja te zadnje narodove (DALJE NA 4. STRANI.)

POMEMBNA STOLETNICA

Kdo izmed Slovencev ne pozna imena Anton Martin Slomšek? Pred vojno smo imeli v Mariboru Slomškove dneve kot v uvod v priprave za njegovo beatifikacijo. Ni Slovenca v domovini, ki ne bi vedel kaj povedati o Slomšku in njegovih zaslugah za Cerkev in slovenski narod.

Njegovo je geslo: "Vrli Slovenci, prava vera bodi vam luč in materni jezik ključ do prave in zveličavne narodne omike". Kot široko razledan Slovenec, kot gorec rodoljub je s težkim srcem gledal, kaj bo, če bodo Slovenci seve? — od Drave še dalje pod oblast, — njih, nemških škofov. Videl je v bodočnost in čutil, da bo tod prej ali slej utihnila slovenska beseda in bo prevladal germinizem.

Ko je postal škof lavantinske škofije s sedežem v St. Andražu v Labodski dolini leta 1846, je pričel takoj misliti, kako bi prenesel precej odročni sedež škofije v bolj primerne kraje. Zadeva premostitve sedeža škofije in seveda tudi spremembe mej škofije sega precej daleč nazaj, že v začetku 18. stoletja. Toda bile so večne težave. Tudi niso vedeli, kam naj prestavijo sedež škofije. Bili so razni predlogi:

Ptuj, Celje, Slovenska Bistrica. Bili so celo predlogi, naj se lavantinska škofija celo ukine.

Viharno leto 1848 je znova sprožilo tudi to vprašanje. Slomšek je 1. 1848 pisal svojemu prijatelju, celjskemu opatu Vodušku: "Mariborska duhovščina je poslala vprašanje, če bi bil voljen jih vzeti v svojo skrb. Ne branim se ne, pa tudi ne silim. Blizu Gradca ni dobro biti".

Preje, pred letom 1848 je bilo vprašanje lažjega upravljanja škofije, sedaj je nastalo drugo, še bolj važno vprašanje, da bi se štajerski Slovenci, ki so bili sedaj razdeljeni med dve škofiji (Gradec St. Andraž) združili v **eno slovensko škofijo**. In ta naloga, izredno težka in odgovorna, je čakala na Slomška. Z velikimi napori jo je leta 1859 tudi srečno dovršil. Pri svojem delu je našel razumevanje pri solnogradskem nadškofu Tarnozcyju. Najtežja zapreka je bilo narodnostno vprašanje — narodnostna meja.

Zganili so se tedaj duhovniki ob severni meji in želeli, da pridejo tudi njihove župnije pod škofa Slomška. "Vse slovenske župnije, ki so bile doslej pod sekovsko (graško) škofijo, pri-

dejo pod novo škofijo v Mariboru", tako je šla vesela govornica po vsej severni meji gori do Lipnice, Lučan Ernoša, Radgone, Gomilice. Oglasile so se slovenske občine onstran Mure: Potrna, Žetunci, Dedenice, Zenkovi, Gorica. Njihovi župani so hoteli pripojitev k slovenski škofiji. Dokaz, kako močno je bilo slovenstvo v tej dobi onkraj Mure visoko gori proti Gradcu. "V imenu naših otrok Vas prosimo, da tudi nas sprejmete v svoje okrilje", tako se je glasilo neko pismo iz okoličnice onstran Radgone.

Slomšov cilj je bil, potegniti mejo škofije čimdalje na sever. Toda ni uspel. Graški škof se je uprel. Slomšek se je s težkim srcem vdal na to, da bodi meja med graško in mariborsko škofijo politična meja med mariborskimi in graškimi okrožjem.

Dne 4. septembra 1849 je bil škof Slomšek slovesno ustoličen kot prvi mariborski škof.

To je zgodovinski mejnik. Iz mariborskega bogoslovja se je sedaj širila po slovenskih duhovnikih slovenska narodna zavest. Papež Pij IX, je preko solnogradskega nadškofa Tarnozcyja izjavil: "Povejte Mariborčanom, da je zanje škofijski sedež, ki ga dobijo, velika milost".

Da res, velika milost od zgoraj, ne le za Maribor, ampak za vse Slovenske Gorice. Če bi Slom-

ZBIRKA ZA KNJIGO M. DE CASTRO: ANTOLOGIA DE LA POESIA ESLOVENA

Dragi rojak,

v nas, Slovincih izven domovine je še vedno živa želja, da bi kaj storili, da bi svet spoznal naš narod. Morda ni prepričljivejšega sredstva kot je knjiga, ki jo tujec napiše o Slovincih, o slovenski kulturi, o slovenskih literarnih in drugih ustvarjanjih.

V raznih jezikih so podobna dela že izšla, a v španskem jeziku še ni izšla knjiga, ki bi nas primerno in dobro predstavila milijonom špansko govorečih narodov.

Nudi se nam prilika, da slovensko poezijo poneseemo v ta svet narodov, s knjigo-zbirko slovenskih pesmi

"ANTOLOGIA DE LA POESIA ESLOVENA"

ki jo je sestavila španska pesnica gdč. Marisol De Castro. Njeno dolgotrajno delo čaka, da bi bilo izdano. Lepo bi bilo, da bi Slovinci, posebej še tisti, ki živimo na severno-amerškem kontinentu, prispevali po svojih močeh, da bi se zbrala vsota 700 dolarjev, ki je potrebna, da se knjiga izda. S to željo se obračava tudi na Vas, da bi prispevali v ta sklad.

Vsakršen denarni prispevek je dobrodošel. Tisti, ki bodo prispevali 3 dolarje ali več, bodo prejeli en izvod knjige za spomin. Denarne prispevke s pripombo "za Antologijo" lahko pošljete na naslov enega od naju. Imena darovalcev bodo objavljena v slovenskih časopisih.

Lepo pozdravljeni.

Dr. Srečko Pregelj
Scarborough General Hospital
Scarborough, Ontario
Canada

Ing. Viktor Zagar
19 Biggar Ave.
Toronto, Ontario
Canada

šek ne prenesel sedeža škofije v Maribor, bi bile Slovenske Gorice za nas izgubljene narodnostno za vedno. Gradec bi vse okužil s nemškim duhom in nadutostjo. Tako je pa iz Maribora po vsem Spodnjestajerskem tekkel vrelce verske vzgoje in slovenske narodnostne omike. Slovenske Gorice, vsa Prekajsa, Ptujsko in Dravsko polje, Dravska dolina so prejemale preko zavednih slovenskih duhovnikov pravilno narodnostno smer. Slovenske gorice z St. Iljem v Slov. Gor. so postale slovenske Termopile ob katerih si je nemški in protestantski šovinizem zlomil zobe. Zasluga prav v

prvi vrsti škofu Slomšku, ki je s prestavitvijo sedeža škofije dal trden temelj solidni verski in narodnostni vzgoji.

Z hvaležnostjo se spominjamo Slomška ob tej veliki stoletnici in molimo, naj Oče luči, od katerega pride vsake dober dar, kmalu povelja svojega služabnika s častjo oltarja. Prosimo služabnika božjega, Antona Martina Slomška, naj z svojo priprošnjo pri Bogu podpre naša velika prizadevanja za lepše dni slovenske domovine v popolni svobodi in samostojnosti, kot se to spodobi otrokom Slave.

M. Geratič

15. oktober — dan kreditnih zvez

Tretji četrtlet v oktobru vsakega leta je posvečen kreditnim zvezam, ameriški obliki hranilnic in posojilnic. Je to neke vrste zahvalni dan za vse dobrote, ki so jih člani prejeli po delovanju kreditnih zvez, po častitve spomina nesebičnih delavcev, ki so razvili to organizacijo do sedanjega obsega in začrtavanje programa za bodočnost. Ontarijska Zveza, ki ima nad 1.400 včlanjenih združ, je odobrila pred kratkim svoj grb, ki simbolizira kreditne zveze v raznih skupinah. Posojila 200-

jo moč nad narodom doma, razplamenti v Tebi ugašajoči žar ljubni dan do zemlje iz katere si izšel in naroda, ki Te je rodil. Iz svetleke vzora nad deset tisoč darovanih življenj neprestano srkaj slovensko samozavest, močnost in borbentost, da prenehamo Slovenci biti mevže ki prosimo oproščanje — svoje življenje — za domovino, odprli pot v svobodo, ali boste pustili, da se njihova žrtev izgubi brez vrednosti, kot zavrženi vogelni kamen na katerem nihče ne gradi? Njih veličastna žrtev nas obvezuje. V njih je živelo Slovensko upanje, slovenska vera, samozavest, borbentost in pripravljenost na največje žrtve za svobodo in pravice slovenskega naroda. Mar naj jih sedaj, ko je Bog sprejel iz njihovih rok najvišjo žrtev, izdamo? Njih duh se mora preliti v nas!

Zato, brat, po krvi in izročilu, kjerkoli stojiš, vzdrami se iz otočelosti! Naj vihar, ki poskuša svo

000\$, ki ga je Zveza razpisala za gradnjo novega poslojpa, je bila podpisana v dobrem mesecu. Hranilnica in posojilnica Janeza E. Kreka je kupila 4 zadolžnice po 500\$, ki se bodo obrestovale po 5%.

Macedonci za lastno državo

38. letno zborovanje macedonskih organizacij v ZDA in Kanadi je sprejelo v Chicagu (6-8 septembra 1959) resolucijo, v kateri zahtevajo za Macedonce svobodno in nezavisno državo Macedonijo, organizirano po švicarskem vzorcu. Če to ni mogoče uresničiti takoj, so zahtevali zborovalci, naj preidejo vse dežele, kjer prebivajo Macedonci, pod protektorat Zedinjenih narodov, pozneje pa naj svobodno plebiscit odloči bodočo organizacijo neodvisne Macedonije.

Nič novega!

Ob priložnosti tržaškega veleobjema so v jugoslovanskem paviljonu postregli obiskovalcem s priložnostno publikacijo Viješnik z italijanskimi in srbohrvaškimi članki. Niti enega privarčevka ni bilo v slovensčini. Podobno zastopavanje slovensčine je opaziti na jugoslovanski delegaciji v Trstu od njene ustanovitve dalje. Čeprav je večina obiskovalcev Slovencev, ni niti ene tiskovine v slovensčini. Uradno osebe pa je skoro izključno neslovensko (uradnica, ki izroča potne liste, pozna samo cirilico). Enako se dogaja na vseh številnih obmejnih blokih, ki ločijo Slovence živeče v Italiji od onih v Jugoslaviji.

NA PANAMERIŠKIH IGRAH V CHICAGU

Pozno zvečer 1. septembra me je potegnil "Greyhound" iz Clevelanda v Chicagu, kamor sem dospel naslednje jutro ob 7 uri. Tu me je že čakal moj stari znanec in prijatelj od češkoslovanškega Orla br. ing. V. Richter. Po običajnem pozdravu me je odpeljal s svojo "caro" k mojemu znanцу iz slovenskih orlovskih vrst, M. Geratiču, katerega gost sem bil ves čas svojega živjanja v Chicagu.

3. septembra so se pričele telovadne tekme, katerim sem ves čas prisostvoval in katerih se je udeleževalo 8 narodov, odnosno držav, iz severne, srednje in južne Amerike. Vršila so se tudi tekmovalstva v drugih panogah, katerih je bilo prav toliko kakor na svetovnih olimpijskih igrah; le te so bila raztresena po raznih stadionih, igriščih, dvoranah, bazenih itd. po Chicagu. Bilo je vsega skupaj 21 panog, vendar v gotovih panogah ali bolje rečeno v redkih panogah so bili doseženi taki uspehi kakor na svetovni olimpijadi. To je povsem razumljivo: kajti edino USA in deloma Kanada sta športni sili, ki moreta na takih mednarodnih forumih nekaj doseči. Latinska Amerika pa je v tem pogledu še precej zadaj izvemši nekaj redkih panog, v katerih se je tudi na olimpijskih tleh že uveljavila. Vendar zato pomen panameriških iger ni nič manjši; nasprotno, te igre so velikega pomena za vso Ameriko in zato je vedno več ja udeležba. Letošnje so bile tretje po vrnem redu in kaka razlika med prvimi in letošnjimi!

Panameriške igre so torej zaveda vse Amerika; s športnega stališča pa je treba priznati, da so nujna potrebne. To velja še prav posebno za srednjo in južno Ameriko, kjer si po samozavesti panog, ki so na sporedu olimpijskih iger šele počasi utirajo pot med tamošnje športnike.

Telovadne tekme so bile v veliki telovadnici univerze države Illinois na takozvanem Navy Pier ob Michiganskem jezeru. Ze pred šestimi leti, ko sem bil privkar v tej telovadnici ob priliki tekem za ameriško državno prvenstvo, je napravila name mogočen utis. To bo memda ene največjih telovadnic na svetu in za leštonje tekme so uporabili ves prostor, izvzemši malega dela zadaj, kjer je bilo shranjeno orodje in kjer je bilo možno trenirati.

Ameriški telovadci so bili kakor je bilo pričakovati najboljši. Le redkim Kanadčanom, se je posrečilo preiniti se med prvostorico najboljših. Toda kljub temu so me letos kanadski telovadci s svojimi sigurnimi in razmeroma težkimi vajami prav prijetno presenetili. Tako Amerikanci kakor Kanadčani bodo po vsej verjetnosti poslali večino letošnjih tekmovalcev na prihodnje olimpijske igre. Vendar se bodo samo Amerikanci borili (s Svicarji, Nemci, Finci, Čehi) za tretje mesto, odnosno bronasto kolajno, seveda, če se bodo ves čas do olimpijade temeljito pripravljali in izboljšali svoje vaje zlasti na krogih in na konju. Borba za tretje mesto bo namreč prav tako ogrožena kakor ona za prvo mesto (za katero se bosta borili, Sovjetija in Japonska), kajti pet enakovrednih nasprotnikov se bo potegovalo za častno tretje mesto na olimpijskih igrah. Kako se bo stvar zaključila, je danes težko napovedati, kajti mi vemo samo to, da se vsi taji pripravljajo kakor bi šlo za rešitev sveta. To vemo o Rusih in Japoncih, ki se bodo borili za prvo mesto, to vemo o Svicarjih, Nemcih, Fincih, Čehih, Amerikancih, ki bodo vsi skušali doseči tretje mesto. Razlika med prvima dvema bo minimalna in ravnotako med ostalimi petimi, ki tvorijo nekaj razred zase. Sreča, trenutno razpoloženje in vrstni red, ki ga do-

loči žreb, vse to bo imelo pri celi akciji svojo besedo, ki je ni podcenjevati.

Najbolj vesel sem bili telovadnih tekem na panameriških igrah zato, ker sem spoznal, da je telovadba močno razširjena tudi po srednji in južni Ameriki. Argentinci so že kar na lepi višini in so me prijetno presenetili. Zastopane so bile celo take države, o katerih bi človek mislil, da sploh pojma nimajo o telovadbi. Se bolj me je pa presenetila udeležba od strani gledalcev, ki so vztrajali v največji vročini vse tri dni. In s kakšnim zanimanjem so zasledovali borbe fantov in deklet. Vedno je bila polna hiša gledalcev, zadnji dan pa tako nabit, da si komaj mogel dihati. In še eno bi povdaril. Dobro so se razumeli na moderno telovadbo na orodju, kajti vsa dvorana je dajala spontano duška vrhunskim izvedbam posameznih tekmovalcev in tekmovalk.

Med moškimi vrstami so dosegli Amerikanci prvo mesto, drugo kanadčani, tretje Argentinci itd. Pri dekletih so bila prve Američanka, druge Kanadčanke.

Pri posameznikih je bil prvi Amerikanec J. Beckner, pri dekletih pa Kanadčanka E. Russel.

Ivo Kermavner

NOVICE

• **Dirigent berlinskega filharmoničnega orkestra.** Za dirigenta berlinskega filharmoničnega orkestra je bil imenovan George Byrd, doma iz New Yorka in sin zamorskih staršev.

• **Mednarodni kongres fizioloških ved.** Letos se je bil mednarodni kongres znanstvenikov za fiziološke vede v Buenos Airesu. Nad 3000 znanstvenikov je bilo navzočih.

• **Televizija v šolskih razredih.** Zaradi pomanjkanja učiteljev v Združenih Državah (po neuradnih ugotovitvah je 195000 učiteljev premalo) bo v letšnjem šolskem letu nad 750 šol nadomestilo učitelje s televizijskimisprejemniki. Splošno mnenje je, da bo isto pot šlo v bodoče še večje število šol.

• **New Yorkski filharmonični orkester.** Pod vodstvom dirigenta L. Bernsteina je newyorški filharmonični orkester podal zelo uspešno večje število koncertov v najrazličnejših predelih sveta. Orkester je doživel posebno navdušen sprejem v Moskvi. Dirigenta Bernsteina pa je Boris Pasternak objel in poljubil.

Newyorški filharmonični orkester je priredil dva koncerta tudi v Beogradu.

• **Kultura obeh Amerik.** Pod naslovom "Kultura obeh Amerik" bo ameriška komisija UNESCO na svojem prihodnjem zborovanju razpravljala s posebnim povdankom o vzgoji, znanosti in umetnosti, o pridobitvah in kulturnih doprinosih ameriškega kontinenta.

• **Petindvajseta obletnica univerze v Panami.** V spomin na petindvajsetletnico univerze je panamska vlada dala zgraditi Humanistični Institut, ki naj bo istočasno tudi spomenik ustanovitelju univerze, dr. Octaviu Mendez Pereiri. Ševilo slušateljev univerze je naraslo od leta ustanovitve na 3500 slušateljev. Prvo leto jih je bilo le 127.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvega v mesecu.

Za SNZ, predsednik: Dr. A. Kuk. Za uredniški odbor: Dr. R. Čujes. Tehnična stran in oglasi: V. Mauko.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 3.-\$. za Argentino 20., pezo, za Brazilijo 50 kruzairov, za Anglijo 15 šillingov, za Avstrijo 30 šillingov, za Avstralijo 2.- avstr. L., za Italijo in Trst 600.- lir, za Francijo 500.- frankov. Naročniki v Argentini morejo poravnati naročnino tudi v upravi Slovenske poti.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajateljstva.

ZDRAMSI SE!

(Nadaljevanje s 3. strani)

bitke kot nekaj lahkega. Vsi se dobro zavedamo nevarnosti, ki je s tem zvezi. Toda strah pred sedasi nas ne sme paralizirati, kajti kdor se strahu preda, ja že izgubljen. Po prvi svetovni vojni je bila edino možna povezava z brati na jugu in to zaradi takratnega političnega položaja v Evropi in zaradi nerazvitosti in nepripravljenosti naroda. Toda od takrat so evropski nacionalizmi, izročeni v soviznem dosegli svoje kulminacije in v vojni svoj lom. Njihova doba je minila. Res je moči opaziti še vedno izbruhe šovinizma predvsem na obmejnih področjih — tam so namreč njihova žarišča — toda razvoj gre mimo in preko njih. Iz tega ekstreme se je nihalo začelo na gibati v drugo smer. Pod vplivom strašnih modernih orožij in trdih izkušenj vojne je Evropa v času po vojni prehodila dolgo pot. Uresničila je stvari, ki bi jih pred vojno smatrali za fantastične. Danes recimo vojaški potenciali posa meznih evropskih držav, na katere se ponavadi nacionalni fanatizem v njih opre, ne pomenijo več nič. Pričelo se je organizirati širše gospodarske in vojaške skupnosti. Postavljajo se temelji združenju Evropi, ki je koncept bodočnosti. Z dvigovanjem evropske zavesti, na škodo starih nacionalizmov pa se nudi večja možnost še nesamostojnim narodom, da uspejo v svoji borbi za mednarodno priznanje. Strah, da bi naš kdo kar mimogredno požrl, je neutemeljen. Danes ne more noben narod ali država niti v Afriki ali Aziji pogoltniti soseda, če se mu ta ne pusti. Splošno priznana načelo v svetu je, da se ima pravico vsak narod vladati sam. Tudi slovenski narod ima možnost, da si, ko se bodo polagali temelji novi demokratični ureditvi Evrope, pribori v njej mesto kot dozorel, izgrajen, svojepraven narod, ki bo v snujoče se unijo vključen na isti ravni z drugimi. Kakor prihaja v človeški družbi danes do pravic mali človek tako prihaja tudi čas, ki bo dal malim narodom njih pravice. Jasno pa ja, da nam to ne bo padlo samo v naročje. Ogromno delo nas čaka. Najprej nam je seveda treba na znotraj okrepi našo samozavest, zaupanje vase in predvsem nam je treba vere v slovensko stvar, vere, ki gore prestavlja. Poznamo narode, ki so si v najtežjih okoliščinah priborili svobodo in samostojnost, uspeli pa so samo, ker so trdno verjeli v to, kar se je zdelo nemogoče. Seveda je treba poleg tega tudi žrtve in nemornega dela. Danes ima Slovenija v svetu, toliko inteligence ter politično razgibanih ljudi, da lahko mize diplomatov vsega sveta zasujejo z informacijskim materijalom o slovenskem problemu. Po vsem svetu si lahko pridobimo

prijateljev, ki jih v tej borbi tako nujno potrebujemo. Za uspešnejše delo lahko zasnujemo skupno organizacijo vseh narodov, ki se se bore, za svoje priznanje in z njimi skupno nastopamo. Ob preoblikovanju in preurejanju Evrope lahko formuliramo novo evropsko politično doktrino, ki se bo v smeri prenovitve krila s pravicami in zahtevami teh narodov. Nešteto prilik se ponudi, da lahko poudarjamo svoje pravice in na mednarodnih forumih postavljamo svoje zahteve. Sele z možnim in vztrajnim, neodjenljivim nastopom homo dosegli, da se bo začel svet baviti z nami in jemati resno v roke naš problem. Govoriti, češ kaj bomo mi, bo že narod doma odločil o svoji usodi, je neresno. Dokler je narod vezan v okvir Jugoslavije so mu z očitkom velezdaje zvezane roke za kakršenkoli korak izven tega okvira. Sele kadar mu v svetu dosežemo mednarodno priznanje, mu s tem damo možnost da se res svobodno in nevezano odloči o svoji bodočnosti. Če nam uspe pridobiti svobodni svet za ustanovitev naše lastne države in tudi vse garancije zanjo, se pojavi možnost, da se domovina odrese komunizmu še prej preden pride do obračuna s svetovnim komunizmom, ker lahko nacionalne težnje razbijajo to umetno državno tvorbo. In tudi če se potem narod odloči za ponoven vstop v Jugoslavijo, dobi šele če vstopi vanjo kot svobodna država, enakopravnost z ostalimi narodi v njej. Če pa se Slovenci odločimo za to, da je nemogoče, da bi si ustanovili lastno državo in torej za nas izven Jugoslavije ni življenja razen pod tujim jarmom, potem Slovenci za Jugoslavijo nismo le "poto pošto" temveč Srbi lahko zahtevajo, da jim za to, da nas vzamejo pod streho, še plačamo in to z odstopom morda kar vseh pravic; smo vsaj v bratovi hiši.

Če se ob tem ozreje nazaj, moramo ugotoviti, koliko je že izgubljene, kaj vse bi emigracija že lahko v tej smeri storila. Količina bi lahko koristnega storili oni, ki so čas porabili za napade in poskuse uničenja ideje in koliko zunanje dela za afirmacijo slovenstva v svetu, bi lahko storili zagovorniki te ideje, če bi se jim ne bile treba otepatvati napadov od znotraj. Za tako delo pa je seveda potrebna podpora vseh.

Ti, ki stojíš ob strani, ker "si sit slovenskih preprirov", bi se s tako površno sodbo hotel narediti vzvišenega nad vsem, v resnici pa le išče opravičila za svojo nepripravljenost za skupno delo in žrtve. To kar je objeseno kot prepiranje je največkrat le nujno vrenje med nami, kot posledica našega razvoja in pravkar prestanih katastrof in prelomov. Misliš, da se s samim zamahom roka lahko odvežeš dolžnosti, če ne drugega, vsaj hvaležnosti do onih,